

Teresa Korbutowicz

Uniwersytet Wrocławski
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Instytut Nauk Ekonomicznych
teresa.korbutowicz@uwr.edu.pl

POLITYKA KONKURENCJI UNII EUROPEJSKIEJ A STRATEGIA EUROPA 2020

Streszczenie: Polityka konkurencji UE przyczynia się do wzrostu gospodarczego, zatrudnienia i konkurencji, jeśli za pomocą stosowanych przez nią odpowiednich narzędzi doprowadza do nasilenia konkurencji. Zasady konkurencji i ich egzekwowanie mają swój udział w realizacji strategii Europa 2020 i jej inicjatyw przewodnich. Dotyczy to inicjatywy Unia innowacji, Zintegrowanej polityki przemysłowej w erze globalizacji, Europy efektywnie korzystającej z zasobów i Europejskiej agendy cyfrowej. Egzekwowanie prawa konkurencji przyczynia się do przejrzystości sektora usług finansowych (instrumenty pochodne, referencyjne stopy procentowe), tworzenia jednolitego i bezpiecznego rynku płatności, rozwoju infrastruktury szerokopasmowej i telekomunikacyjnej.

Słowa kluczowe: polityka konkurencji, pomoc publiczna, strategia Europa 2020, kartele.

Wprowadzenie

Zasadniczymi zadaniami polityki konkurencji UE są ochrona konkurencji na jednolitym rynku i realizacja wewnętrznych celów integracyjnych, w tym zwłaszcza zapewnienie rozwoju technologicznego, wzrostu gospodarczego i spójności społeczno-ekonomicznej. Wymagało to pogodzenia zachowania sił rynkowych z koniecznością zapewnienia danego poziomu spójności społeczno-ekonomicznej. Polityka konkurencji jest coraz bardziej powiązana z innymi politykami gospodarczymi prowadzonymi na szczeblu UE i krajowym. W artykule podjęto próbę określenia, w jaki sposób jest realizowana polityka konkurencji i jakie jest jej współuczestnictwo w osiągnięciu celów strategii Europa 2020. Przegląd i analiza prawa i decyzji Komisji pozwala ustalić, jakie zacho-

wania przedsiębiorstw i państw członkowskich mogą przyczynić się do osiągnięcia celów wyznaczonych w strategii Europa 2020.

1. Zadania polityki konkurencji związane ze strategią Europa 2020

Polityka konkurencji, która ma chronić konkurencję, w kolejnych latach dołączyła do swoich zadań zapewnienie wzrostu gospodarczego, spójności społecznej i terytorialnej, zwiększenia zatrudnienia, czy konkurencyjności. W ostatnim okresie powiązana została ściśle ze strategią Europa 2020, której cele dotyczą zatrudnienia, inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, a obejmują badania i rozwój, klimat i energię, edukację, integrację społeczną i walkę z ubóstwem. W strategii wyodrębnione zostały inicjatywy przewodnie jako mechanizmy pobudzające wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia. Należą do nich: Europejska agenda cyfrowa, Unia innowacji, Mobilna młodzież, które mają zapewnić inteligentny wzrost gospodarczy, oraz inicjatywa Europa efektywnie korzystająca z zasobów i Polityka przemysłowa w erze globalizacji mające znaczenie dla trwałego wzrostu gospodarczego. Ostatnie dwie inicjatywy to Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia oraz Europejska platforma walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym [Rezolucja Parlamentu Europejskiego, s. 42; Sapała, 2010, s. 15].

Przyjęte w ramach strategii zadania obciążają państwa członkowskie i organy Unii Europejskiej. Osiągnięcie celów strategii jest możliwe przy efektywnym wykorzystaniu już istniejących w Unii Europejskiej narzędzi i działań. W tym wypadku jest to jednolity rynek wewnętrzny, budżet UE wraz z funduszami UE oraz narzędzia polityki zewnętrznej. Do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy potrzebne są konkurencyjne i dostępne konsumentom rynki. Postulowane jest zapewnienie konsumentom bezpieczeństwa przy dokonywaniu zakupów towarów w krajach UE, zwłaszcza za pośrednictwem Internetu. Realizacja zamierzeń w ramach strategii wymaga uporania się ze skutkami kryzysu finansowego, uregulowania rynków finansowych, nowych innowacyjnych instrumentów finansowania inwestycji oraz włączenia priorytetów strategii do wieloletnich ram finansowych i wyznaczenia celów przeznaczenia środków finansowych Unii. Wśród tych celów wymienia się tworzenie licznych miejsc pracy, nowatorskie badania naukowe, rozwój nowych technologii, infrastruktury transportowej i energetycznej, zapewnienie powszechnego dostępu do szerokopasmowego Internetu, szkolenia i podnoszenie kwalifikacji. Wymienione cele są też brane pod uwagę przy ocenie użycia przez państwa członkowskie środków pomocy publicznej przeznaczonych dla przedsiębiorstw [Komunikat Komisji Europa 2020].

Współdział polityki konkurencji w osiągnięciu celów strategii może dokonywać się przez użycie właściwych jej narzędzi działania. Polityka konkurencji realizuje swoje zadania przez stanowienie prawa, jego stosowanie i egzekwowanie oraz przegląd działania przyjętych reguł chroniących konkurencję. Reguły te odnoszą się do pomocy publicznej, karteli, nadużywania dominującej pozycji przez przedsiębiorstwa, połączeń przedsiębiorstw i liberalizacji sektorów regulowanych. Przestrzeganie ustalanych zasad konkurencji ma przyczyniać się do budowy agendy cyfrowej, jednolitego rynku wewnętrznego, nowej polityki przemysłowej i Unii innowacji oraz regulacji sektora usług finansowych. W ten sposób ma następować realizacja celów strategii, tj. zarządzanie gospodarcze, inteligentny i trwały wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu oraz wzrost i tworzenie miejsc pracy [Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2011, s. 15].

W 2013 r. podkreślono konieczność zwiększenia konkurencyjności gospodarczej UE. Zmiana poziomu konkurencyjności może być zapewniona przez prowadzoną politykę instytucjonalną i politykę makroekonomiczną, które tworzą warunki działania przedsiębiorstwa. Stosowane przez politykę konkurencji narzędzia mają w tym też swój udział, chroniąc przedsiębiorstwa i konsumentów przed kartelami, połączeniami przedsiębiorstw, sprzyjając wprowadzaniu innowacji przez nasilenie konkurencji w sektorach opartych na wiedzy. Przeprowadzana modernizacja zasad dotyczących pomocy publicznej i kontrola ich przestrzegania służą tworzeniu warunków realizacji przez państwa strategii, czyli pobudzaniu wzrostu gospodarczego, poprawie finansów publicznych i sytuacji fiskalnej. Odgrywają one znaczącą rolę w takich inicjatywach przewodnich, jak Unia innowacji, Zintegrowana polityka przemysłowa w dobie globalizacji, Europa efektywnie korzystająca z zasobów i Europejska agenda cyfrowa [Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2013, s. 3].

Polityka konkurencji ma także oddziaływać na sektor finansowy, tak aby odzyskana została stabilność finansowa po kryzysie i pobudzona aktywność tego sektora w zakresie zaspokajania potrzeb finansowych przedsiębiorstw i gospodarstw domowych. Zadaniem tej polityki jest obok przywrócenia sektorowi finansowemu jego podstawowej funkcji kredytowania gospodarki realnej zwiększenie jego uczciwości i przejrzystości. Skuteczne stosowanie reguł konkurencji jest połączone z działaniami regulacyjnymi i nadzorczymi w sektorze bankowym, sektorze instrumentów pochodnych, sektorze usług płatniczych oraz rozpowszechniania danych handlowych i informacji finansowych [Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2014, s. 11-13].

Polityka przemysłowa, na którą zwraca się uwagę przy ochronie konkurencji, ma na celu unowocześnienie bazy produkcyjnej w krajach Unii zwłaszcza

przez rozwój kluczowych technologii. W ten sposób ściśle powiązana jest z inicjatywą przewodnią zwaną Unią innowacji i tzw. inteligentną specjalizacją, które mają wspomagać osiągnięcie pierwszego celu strategii Europa 2020. Uzyskanie środków z funduszy UE i możliwość przyznania pomocy publicznej na rozwój potencjału badawczego i innowacyjnego zależy od opracowania strategii inteligentnej specjalizacji regionalnej [Komunikat Komisji Unowocześnienie...; Grosse, 2013, s. 2]. W odniesieniu do polityki przemysłowej i polityki konkurencji postulowane jest ich współdziałanie dla zwiększania efektywności przedsiębiorstw i ich zdolności do konkurencji na rynkach światowych. Działania, które mają do tego doprowadzić, to np. przeznaczanie pomocy publicznej na innowacyjne projekty i badania, finansowanie dużych i ryzykownych projektów transgranicznych oraz zapewnienie przemysłowi dostępu do właściwie wycenionych nakładów poprzez zwalczanie karteli.

2. Wybrane praktyczne działania w ramach polityki konkurencji

2.1. Zmiany regulacji chroniących konkurencję

Polityka konkurencji przyczynia się do wzrostu gospodarczego, zwiększenia konkurencyjności, zatrudnienia, budowy Europejskiej agendy cyfrowej i stabilnego sektora finansowego przez działania regulacyjne i egzekwowanie reguł konkurencji. W szerokim zakresie wprowadzana jest w UE reforma przepisów dotyczących pomocy publicznej. W ramach reformy zmieniono rozporządzenie ogólne w sprawie wyłączeń blokowych [Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014], rozporządzenie *de minimis*, uproszczono procedurę w dziedzinie pomocy publicznej oraz wydano nowe wytyczne m.in. odnoszące się do pomocy regionalnej, badań, rozwoju i innowacji, energii i środowiska, dostępu do finansowania rozwoju sieci szerokopasmowych, restrukturyzacji i pomocy ratunkowej dla przedsiębiorstw [Commission Staff Working..., s. 5]. Z jednej strony w większym stopniu zezwala się na udzielanie przez państwa pomocy bez wcześniejszego zatwierdzenia jej przez Komisję, a z drugiej nasila się działania kontrolne prowadzone *ex ante* w sprawach wpływających na rynek wewnętrzny. Niezakłócone przez antykonkurencyjne zachowania państw członkowskich funkcjonowanie rynku wewnętrznego jest niezbędne do osiągnięcia wzrostu gospodarczego. Od państw członkowskich wymaga się zapewnienia zgodności stosowanych przez nie środków pomocy z obowiązującymi regułami pomocy publicznej oraz ścisłej współpracy z Komisją [Komunikat Komisji Unowocześnienie..., s. 3-4].

Większość tych przepisów obowiązuje od lipca 2014 r. i trudno jest ocenić, jak ich stosowanie wpływa na realizację celów strategii Europa 2020.

Nowe warunki i zasady udzielania pomocy mają służyć głównie budowie Europejskiej agendy cyfrowej, Unii innowacji, realizacji celu Europy efektywnie korzystającej z zasobów i Polityki przemysłowej w erze globalizacji [Komunikat Komisji Unowocześnienie..., s. 5]. Niewątpliwie wydane wytyczne dotyczące pomocy publicznej uwzględniają występujące typy interwencji rozwojowych, tzn. przedsięwzięcia ułatwiające rozwój innowacyjnej gospodarki, czyli wspierania klastrów gospodarczych, otoczenia biznesu, udzielania pomocy na rzecz tworzenia lub modernizacji infrastruktury badawczej i informatycznej oraz bliższej współpracy między nauką a przedsiębiorstwami i działań edukacyjno-szkoleniowych [Ejdys, Lulewicz-Sas, 2013, s. 2-3; Grosse, 2013, s. 4]. Takie strategie wymagają tworzenia w regionach własnych innowacji, a nie przenoszenia innowacji z lepiej rozwijających się regionów. Zarówno uzyskanie wsparcia z UE, jak i użycie środków publicznych państwa jest uzależnione od istnienia strategii inteligentnej specjalizacji.

2.2. Praktyka stosowania reguł konkurencji w gospodarce cyfrowej

Działania podjęte przez Komisję, oprócz wydania wymienionych przepisów, skoncentrowane były na zapewnieniu stabilności i przejrzystości sektora finansowego, standaryzacji płatności, przemyśle, gospodarce cyfrowej i rynkach energii. Wśród nich na uwagę zasługuje przyczynianie się do budowy jednolitego rynku cyfrowego przez aprobowanie pomocy publicznej na inwestycje w ultraszybkie sieci, renowację i modernizację infrastruktury sieci telekomunikacyjnych i sieci szerokopasmowych. Do 2014 r. Komisja zatwierdziła pomoc na tworzenie infrastruktury szerokopasmowej przekraczającą 10 mld euro. Przy takich inwestycjach zastrzeżono, że konieczne jest przestrzeganie zasady neutralności technologicznej. Oznacza to, że wybór technologii nie ma zależeć od interwencji publicznej, ale ma być wynikiem konkurencji na rynku. Kryterium wyboru użytkownika ma być wartość technologii [Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2014, s. 4].

Komisja uznała, że niezgodne z jednolitym rynkiem cyfrowym jest zachowanie Slovak Telecom i spółki dominującej Deutsche Telekom utrudniające konkurentom dostęp do słowackiego rynku usług szerokopasmowych i ukarała te podmioty solidarnie karą grzywny w wysokości ok. 39 mln euro. Slovak Telecom odmówił zapewnienia konkurentom dostępu do lokalnej sieci abonenc-

kiej, a wobec operatorów alternatywnych stosował praktykę zawężenia marży. Spółka Deutsche Telecom ukarana została dodatkową grzywną (31 mln euro) za powtórne stosowanie niedozwolonych praktyk zawężenia marży [Sprawa AT.39523]. Niezgodne z zasadami konkurencji było zawarte pomiędzy przedsiębiorstwami Telefónica i Portugal Telecom porozumienie o niekonkurowaniu ze sobą na iberyjskich rynkach telekomunikacyjnych. Jest to pierwsza sprawa w zakresie ochrony konkurencji w sektorze telekomunikacji, która dotyczy umowy o podziale rynku transgranicznego. Komisja nałożyła na Telefónicę grzywnę w wysokości 66 mln 894 tys. euro, a na Portugal Telecom – 12 mln 290 tys. euro. Porozumienia o niekonkurowaniu mogą prowadzić do wzrostu cen i ograniczenia wyboru konsumenta [Sprawa AT.39839].

Wśród spraw rozstrzyganych przez Komisję ważne miejsce zajmują te ograniczające dostęp do innowacji, a odnoszące się do patentów koniecznych do spełnienia normy. Patenty konieczne do spełnienia normy (SEP) chronią technologie, które mają zasadnicze znaczenie dla wdrażania standardu przemysłowego opracowanego przez organizację ustanawiającą normy. Stworzenie produktu zgodnego z normami, np. smartfonu, tableta, bez użycia technologii chronionej takim patentem jest technicznie niemożliwe. W sprawach przedsiębiorstw Motorola Mobility [Sprawa AT.39985] i Samsung [Sprawa AT.39939] dotyczących urządzeń mobilnych zachowania przedsiębiorstw Komisja uznała za naruszenie zasad konkurencji. Motorola nadużywała dominującej pozycji, ubiegając się przed sądami w Niemczech o wydanie sądowego zakazu sprzedaży dla spółki Apple na podstawie patentu koniecznego do spełnienia normy, chociaż to przedsiębiorstwo było gotowe przyjąć licencję i warunki licencyjne określone przez niemieckie sądy. W zamian za włączenie patentu do odpowiednich norm Motorola zobowiązała się udostępnić patent na licencji na sprawiedliwych, rozsądnych i niedyskryminujących warunkach (na warunkach FRAND). W podobnej sprawie Samsung sam zobowiązał się do niewystępowania o nakazy sądowe w Europejskim Obszarze Gospodarczym na podstawie jakiegokolwiek ze swoich patentów koniecznych do spełnienia normy, zarówno aktualnych, jak i przyszłych, odnoszących się do technologii stosowanych w smartfonach i tabletach, przeciwko jakiegokolwiek potencjalnemu licencjobiorcy, który zgodzi się przestrzegać określonego procesu w odniesieniu do ustalenia odpowiednich opłat licencyjnych na warunkach FRAND przez niezależną osobę trzecią.

Patenty kluczowe do spełniania standardów mają znaczący wpływ na innowacyjności w sektorach. Takie patenty stanowią z definicji element standardu, a ich właściciele zobowiązali się do wydawania licencji na nie na warunkach FRAND. Wydanie nakazów sądowych może wstrzymać innowacyjności w ca-

łym przemyśle. Standardy mają znaczenie z uwagi na możliwe korzyści na połączonych rynkach, gdyż w ich ramach promuje się interoperacyjność i umożliwia się uzyskanie korzyści skali na jednolitym rynku.

Jednolity rynek cyfrowy wymaga zagwarantowania bezpieczeństwa i skuteczności płatności online, głównie dokonywanych kartami płatniczymi. Naruszenia konkurencji związane z płatnościami mogą utrudnić funkcjonowanie jednolitego rynku i działać na szkodę konsumentów, zwłaszcza dotyczy to wielostronnych opłat interchange. Są to opłaty międzybankowe pokrywane przez bank osób prowadzących handel detaliczny (świadczący usługę acquiringu) na rzecz banku posiadacza karty. Banki świadczące usługę acquiringu przenoszą zwykle te opłaty na osoby prowadzące handel detaliczny, a te z kolei obciążają nimi swoich klientów w formie wyższych cen za sprzedawane towary i usługi [Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2014, s. 13]. Opłaty powodują obniżenie konkurencji cenowej między bankami autoryzującymi, zwiększenie kosztów przyjęcia karty kredytowej przez akceptantów i wzrost cen towarów konsumpcyjnych. Obowiązek uiszczania przez akceptantów takich opłat stosowanych w państwie, w którym przeprowadzono transakcję, utrudnia autoryzację transgraniczną i utrzymuje podział jednolitego rynku na rynki krajowe. Uniemożliwia też akceptantom korzystanie z niższych wielostronnych opłat interchange w innych państwach członkowskich.

Przykładem ograniczania wielostronnych opłat interchange w odniesieniu do płatności kartą kredytową jest sprawa Visa Europe [Sprawa AT.39398]. Przedsiębiorstwo zobowiązało się do utrzymania poziomu wielostronnych opłat interchange dla kart kredytowych w wysokości 0,3% w odniesieniu do wszystkich transakcji dokonywanych przy użyciu konsumenckich kart kredytowych oraz stosowania ograniczonych transgranicznych opłat międzybankowych (0,3% dla transakcji kredytowych i 0,2% dla transakcji debetowych), gdy agenci rozliczeniowi oferują swoje usługi w innych państwach. Istniejący system wymagał, aby agenci stosowali lokalne stawki obowiązujące w państwie, w którym świadczą usługi, co mogło wprowadzać sztuczny podział jednolitego rynku.

2.3. Ochrona przed kartelami

Egzekwowanie prawa chroniącego przedsiębiorstwa przed kartelami uznano za narzędzie przyczyniające się do zwiększenia konkurencyjności, szczególnie kartelami dotyczącymi produktów pośrednich, które mogą stanowić istotne nakłady dla przemysłu i tym samym wpływać na poziom konkurencyjności eu-

ropejskiego przemysłu. Przykładem wykrytych przez Komisję karteli są porozumienia pięciu dostawców zespołów przewodów instalacji elektrycznej (Sumitomo, Yazaki, Furukawa, S-Y Systems Technologies i Leoni), których odbiorcami byli Toyota, Honda, Nissan i Renault. Uczestnicy kartelu uzgadniali politykę cenową i przekazywali chronione informacje handlowe w celu podziału dostaw, za co zostali ukarani karą grzywny w wysokości 141 mln 791 tys. euro [Sprawa AT.39748]. Kolejny ukarany kartel cenowy działał wśród producentów elastycznej pianki poliuretanowej wykorzystywanej w materacach, sofach i fotelach samochodowych, którzy koordynowali podwyżki cen i powstrzymywali się od wzajemnego przejmowania klientów. Komisja nałożyła karę grzywny o łącznej wartości 114 mln euro na czterech dużych uczestników kartelu – Vita, Carpenter, Recticel i Eurofoam [Sprawa AT.39801]. Również za utworzenie kartelu ukarane zostały przedsiębiorstwa dostarczające łożyska wykorzystywane przez producentów samochodów osobowych, ciężarówek i części samochodowych. Przedmiotem umowy kartelowej była koordynacja strategii ustalania cen dla odbiorców i wymiana poufnych informacji. Na dwa przedsiębiorstwa europejskie (SKF i Schaeffler) i na cztery przedsiębiorstwa japońskie (JTEKT, NSK, NFC i NTN z jego francuską spółką zależną NTN-SNR) została nałożona kara grzywny o łącznej wysokości 953 mln euro [Sprawa AT.39922].

Na uwagę zasługują dwa przypadki ujawnionych karteli, z których jeden dotyczył producentów stalowych materiałów ściernych, a drugi wytwórców kabli elektroenergetycznych. Przedsiębiorstwa Ervin, Winoa, Metalltechnik Schmidt i Eisenwerk Würth, uczestnicy kartelu koordynującego ceny stalowych materiałów ściernych w Europie, zostali ukarani grzywną o łącznej wartości ok. 30 mln euro [Sprawa AT.39792]. Dostarczane przez uczestników kartelu produkty są luźnymi stalowymi cząstkami, których używa się do czyszczenia i udoskonalania powierzchni metalowych w sektorze stalowym, motoryzacyjnym, metalurgicznym i petrochemicznym. Drugi z karteli, utworzony przez głównych producentów podziemnych i podmorskich kabli elektroenergetycznych, podzielił rynki i klientów tych produktów na świecie. Kable elektroenergetyczne są wykorzystywane do przesyłania i dystrybucji energii elektrycznej oraz do łączenia zdolności wytwórczej (w tym zdolności opartej na odnawialnych źródłach energii) z siecią elektroenergetyczną lub do wzajemnego łączenia sieci energetycznych znajdujących się w różnych państwach. Kształtowanie się ceny takich kabli ma bezpośrednie znaczenie dla odbiorców energii elektrycznej. Kara grzywny wymierzona została jedenastu przedsiębiorstwom japońskim, koreańskim i europejskim i wynosiła łącznie ok. 302 mln euro [Sprawa AT.39610].

Porozumienia kartelowe występowały także w sektorze usług finansowych. Jednym z nich był kartel na rynku pochodnych instrumentów finansowych, gdzie na osiem banków została nałożona grzywna 1 mld 712 mln 568 tys. euro. Cztery banki uczestniczyły w kartelu obejmującym instrumenty pochodne stopy procentowej w walucie euro, a sześć banków w kartelu dotyczącym instrumentów pochodnych denominowanych w jenach japońskich. Pierwszy kartel działał przez trzy lata i w jego ramach omawiane były propozycje obliczania wysokości EURIBOR, strategie handlowe i cenowe (Barclays, Deutsche Bank, RBS i Société Générale). W drugim przypadku zmowa dotyczyła wymiany informacji na temat LIBOR JPY, pozycji portfela handlowego lub propozycji przyszłych stóp procentowych [Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2013, s. 42]. Kolejne dwa ujawnione kartele były związane z pochodnymi instrumentami stopy procentowej franka szwajcarskiego. Banki, RBS i JP Morgan między marcem 2008 r. a lipcem 2009 r. uczestniczyły w kartelu w celu wywarcia wpływu na poziom referencyjnej stopy LIBOR dla franka szwajcarskiego. Komisja nałożyła grzywny w wysokości ok. 62 mln euro [Sprawa AT.39924]. W drugiej decyzji na banki RBS, UBS, JP Morgan i Crédit Suisse nałożono grzywnę o łącznej wartości 32 mln euro. Banki te utworzyły kartel dotyczący różnicy pomiędzy ceną kupna a ceną sprzedaży instrumentów pochodnych na stopę procentową franka szwajcarskiego w Europejskim Obszarze Gospodarczym [Sprawa AT.39924]. W obu przypadkach banki zgodziły się postępować zgodnie z decyzją Komisji.

Z prowadzonych przez Komisję statystyk wynika, że liczba wydanych decyzji dotyczących karteli w latach 2011-2014 sukcesywnie rośnie od 4 w 2011 r. do 10 w 2014 r. Do lipca 2015 r. były 4 rozstrzygnięcia. Łączna liczba spraw przeciw kartelom rozpoznana w okresie od 1990 r. do 2014 r. odpowiada 113 przypadkom, w tym najwięcej ujawnionych karteli przypada na lata 2005-2009 (33 decyzje), z kolei w latach 2000-2004 i 2010-2014 zapadło po 30 decyzji. Zwiększenie się liczby wykrytych karteli i ukaranych przedsiębiorstw wynika ze stosowanej przez Komisję od 1997 r. polityki łagodzenia kar (tzw. *leniency policy*), która została zmieniona w 2002 i 2006 r. W ramach tej polityki przedsiębiorstwa – uczestnicy kartelu – które współpracowały z Komisją poprzez przekazywanie dowodów na istnienie kartelu i prowadzoną przez niego działalność mogą uzyskać obniżenie, a nawet całkowite zwolnienie z kary grzywny [Commission Notice; Obwieszczenie Komisji w sprawie...]. Rośnie również wartość kar pieniężnych nakładanych na przedsiębiorstwa uczestniczące w kartelu. I tak za okres od 2011 r. do września 2015 r. łączna kwota grzywien wynosiła 6 mld 247 mln 216 tys. euro. W okresie od 1990 r. do września 2015 r. łączna wysokość kar równa była 20 mld 569 mln 426 tys. 337,50 euro. Od 2000 r. sukcesywnie ich poziom się

zwiększał. W latach 2010-2014 wysokość kar była najwyższa – 8 mld 621 mln 938 tys. 579 euro [Cartel Cases...].

Najwyższymi grzywnami ukarane zostały przedsiębiorstwa dostarczające części samochodowe, witaminy, telewizory i monitory komputerowe, szyby i szkło samochodowe oraz świadczące usługi finansowe. Na pierwszym miejscu wśród ukaranych przedsiębiorstw znajduje się spółka Saint Gobain, producent szkła samochodowego (715 mln euro), w dalszej kolejności są spółki Philips (ok. 705 mln euro) i LG Electronics (ok. 687 mln euro) oraz Deutsche Bank AG (ok. 466 mln euro), Hoffmann-La Roche AG (462 mln euro) [Ten Highest Cartel Fines]. Zmiany liczby wydawanych decyzji i nakładanych kar pieniężnych świadczą o konsekwentnym zwalczaniu karteli przez Komisję i znaczącej skuteczności w ich wykrywaniu.

Podsumowanie

Polityka konkurencji właściwie od początku integracji europejskiej została podporządkowana wyznaczanym celom integracyjnym. Na obecnym etapie są to zadania wymienione w strategii Europa 2020. Egzekwowanie przepisów chroniących konkurencję, a dotyczących kontroli połączeń przedsiębiorstw, praktyk nadużywania dominującej pozycji, karteli i pomocy publicznej służy nasileniu konkurencji i stwarza warunki do rozwoju innowacyjności. Z kolei przyczynianie się do realizacji celów integracji i podporządkowanie innym politykom UE nie zawsze jest do pogodzenia z podstawowym zadaniem polityki konkurencji – ochroną konkurencji – i może nawet utrudniać wykonanie tego zadania. Wyrażone powiązanie z pozostałymi politykami UE widoczne jest w przypadku zasad udzielania pomocy publicznej. Zezwolenie na warunkach określonych w przepisach na przyznawanie pomocy przedsiębiorstwom nie sprzyja nasileniu konkurencji, a zatem może nie wpłynąć na wzrost konkurencyjności i innowacyjności. Komisja podkreśla, że polityka konkurencji nie tylko czuwa nad przestrzeganiem reguł konkurencji przez przedsiębiorstwa i państwa członkowskie, ale i zachęca te ostatnie do najefektywniejszego wykorzystania środków publicznych.

Konsekwentnie zwalczane są kartele ograniczające konkurencję w tych dziedzinach działalności gospodarczej, które mają wpływ na tworzenie jednolitego rynku cyfrowego, inicjatywy Unia innowacji, stabilność sektora finansowego, przemysł. Można twierdzić, że w ten sposób polityka konkurencji przyczynia się do realizacji celów strategii Europa 2020. Skutki podjętych działań w zakresie tej polityki mogą ujawnić się w kolejnych latach, zwłaszcza jeśli chodzi

o pomoc publiczną. W przypadku pomocy udzielanej na podstawie przepisów o wyłączeniach blokowych dopiero przegląd i kontrola Komisji może stwierdzić, czy w rzeczywistości nie zostały naruszone obowiązujące reguły, oraz czy osiąga się założone efekty.

Literatura

- Cartel Cases Decided by the Commission, <http://ec.europa.eu/competition> (dostęp: 28.08.2015 r.).
- Commission Notice on the Non-Imposition Or Reduction of Fines In Cartel Cases, OJ C 207, 18.07.1997, s. 4.
- Commission Staff Working Document on Competition Policy 2014 COM (2015) 247 final.
- Ejdys J., Lulewicz-Sas A. (2013), *Inteligentna specjalizacja – nowy kierunek polityki regionalnej Unii Europejskiej*, „Samorząd Terytorialny” nr 5.
- Grosse T.G. (2013), *Inteligentna specjalizacja w Polsce. Czy potrafimy wykorzystać szansę?*, „Samorząd Terytorialny”, nr 10.
- Komunikat Komisji Europa 2020, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:PL:PDF> (dostęp: 28.04.2015).
- Komunikat Komisji Unowocześnienie unijnej polityki w dziedzinie pomocy państwa COM (2012) 209 final.
- Obwieszczenie Komisji w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszenia grzywien w przypadku karteli. Dz. Urz. C 45, 19.02.2002, s. 3 i Dz. Urz. C 298, 8.12.2006, s. 17.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 17 lutego 2011 r. w sprawie strategii „Europa 2020”. Dz. Urz. C 188E z 28.06.2012, s. 42.
- Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu. Dz. Urz. L 187, 26.06.2014, s. 1.
- Sapała M. (2010), Strategia „Europa 2020” – po szczycie 17 czerwca 2010 r., „Wspólnoty Europejskie”, nr 3, s. 16-19.
- Sprawa AT.39985, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39985 (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawa AT.39398, http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39398/39398_9728_3.pdf (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawa AT.39748, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39748 (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawa AT.39801 http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39801 (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawa AT.39922, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39922 (dostęp: 28.05.2015).

- Sprawa AT.39792, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39792 (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawa AT.39610, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39610 (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawa AT.39523, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39523 (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawa AT.39939, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39939 (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawa AT.39839, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39839 (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawa AT.39924, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1190_en.htm (dostęp: 28.05.2015).
- Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2011, SWD (2012) 141 final.
- Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2012, SWD (2013) 159 final.
- Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2013, SWD (2014) 148 final.
- Sprawozdanie dotyczące polityki konkurencji za rok 2014, SWD (2015) 113 final.
- Ten Highest Cartel Fines, <http://ec.europa.eu/competition> (dostęp: 28.08.2015 r.).

COMPETITION POLICY IN EUROPEAN UNION AND EUROPE 2020 STRATEGY

Summary: The competition policy and its instruments will stimulate growth, employment and competitiveness if intensifies competition. The competition regulations and competition enforcement have also contributed to the Europe 2020 strategy and in the achievement of its Flagship Initiatives. In particular, competition policy actions are contributing to Innovation Union, An industrial policy for the globalization era, Resource-efficient Europe and A Digital Agenda for Europe. Enforcement rules of competition leading to more transparent financial services sector (the interest rates derivatives, benchmark rates), create single and secure Single Market for payments and broadband infrastructure development.

Keywords: competition policy, cartel Europe 2020 strategy, state aid.